ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з наукової роботи
та інноваційної діяльності
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор сільськогосподарських наук,
професор
_____ Оксана ТОНХА
«__» _____ 2026 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів докторської дисертації доцента кафедри земельного кадастру Національного університету біоресурсів і природокористування України, кандидата економічних наук, доцента **ЦВЯХА Олега Миколайовича** на тему: **«Формування фінансового механізму регулювання земельних відносин: еколого-економічні засади та інституційне підґрунтя»**, поданої на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища»

Призначені рішенням Вченої ради Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 9 від 26 лютого 2026 року) рецензенти, а саме: **ДОРОШ Ольга Степанівна**, завідувач кафедри управління земельними ресурсами, доктор економічних наук, професор; **ГОЛЯН Василь Анатолійович**, провідний науковий співробітник Відокремленого підрозділу Національного університету біоресурсів і природокористування України «Боярська лісова дослідна станція», доктор економічних наук, професор; **ЛАБЕНКО Олександр Миколайович**, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної діяльності, доктор економічних наук, доцент, розглянувши докторську дисертацію ЦВЯХА Олега Миколайовича на тему: «Формування фінансового механізму регулювання земельних відносин: еколого-економічні засади та інституційне підґрунтя» (тему дисертації затверджено (протокол № 9 від 26 лютого 2026 року) рішенням Вченої ради Національного університету біоресурсів і природокористування України), наукові публікації, в яких висвітлено основні наукові результати, а також за результатами фахового семінару наукової ради факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України від 27 березня 2026 року, ухвалили:

1. Актуальність теми дослідження. В останні десятиліття відбулися суттєві переформатування земельних відносин у зв'язку із зняттям багаторічного мораторію на вільний обіг земель сільськогосподарського призначення, земельною дерегуляцією та розширенням спектра земельних трансакцій. Земельні відносин як система взаємозв'язків, взаємодій, взаємовпливів та трансакцій між органами публічної влади, суб'єктами підприємницької діяльності та сектором домогосподарств щодо володіння, користування та розпоряджання земельними ресурсами мають піддаватися застосуванню комплексу фінансових регуляторів з метою підвищення дієвості впливу процесів господарського освоєння земельно-ресурсного потенціалу на темпи соціально-економічного піднесення країни, регіонів та територіальних громад базового рівня. Також, як показує передовий іноземний досвід, саме результативне застосування фінансових регуляторів закладає необхідні стимули для своєчасного відтворення первинних фізико-хімічних характеристик земельних ресурсів, насамперед, земель сільськогосподарського призначення, що є необхідною умовою продовольчої безпеки країни і нарощення її експортного потенціалу. Найвищий рівень синергізму у застосуванні набору фінансових методів та інструментів досягається за умови їх поєднання у фінансовому механізмі регулювання земельних відносин.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Теоретичні положення та прикладні рекомендації, викладені у дисертації, пов'язані з реалізацією ключових положень Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»; Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення» від 31.03.2020 р. № 552-IX; Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин» від 28.04.2021 р. № 1423-IX. Теоретико-інституційні та методико-прикладні положення дисертації безпосередньо пов'язані з тематикою науково-дослідних робіт Національного університету біоресурсів і природокористування України, зокрема бюджетною темою «Соціально-економічні виклики, реалізація та вдосконалення законодавства України у контексті сталого розвитку» (договір № БФ/39-2021), у межах якої автором розроблено компенсаційний механізм екологічного реінжинірингу порушених земель, який передбачає здійснення реінжинірингових заходів у державному, комунальному, корпоративному секторах та в секторі домашніх господарств.

3. Особистий внесок здобувача в одержанні наукових результатів. Отримані в дисертації наукові положення, висновки та пропозиції належать особисто автору та є його науковим доробком. Дисертація є самостійно виконаною, завершеною та логічно упорядкованою науковою працею. У дисертації вирішено важливу наукову проблему – розроблено еколого-економічні засади та інституційне підґрунтя становлення фінансового механізму регулювання земельних відносин в умовах воєнних та післявоєнних викликів, а також з урахуванням наслідків бюджетно-фіскальної децентралізації та завершення процесу формування мережі укрупнених територіальних громад. Із наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та положення, які одержано автором особисто.

4. Ступінь використання у дисертації матеріалів і висновків кандидатської дисертації здобувача. У докторській дисертації кандидата економічних наук, доцента О. М. Цвяха відсутні матеріали його кандидатської дисертації.

5. Ступінь достовірності результатів проведених досліджень, висновків та рекомендацій, що викладені у дисертації. Науково-теоретичні положення і практичні рекомендації та висновки дисертації є аналітично та науково обґрунтованими, достовірними, аргументованими та статистично обробленими з використанням програм Microsoft Excel.

6. Наукова новизна одержаних результатів дослідження. Дисертація за сукупністю отриманих результатів вирішує важливу наукову проблему розроблення еколого-економічних засад та інституційного підґрунтя формування фінансового механізму регулювання земельних відносин в Україні з урахуванням воєнних, продовольчих, євроінтеграційних та децентралізаційних викликів.

Найважливіші наукові результати дисертаційного дослідження, що характеризуються новизною і виносяться на захист, полягають у наступному:

вперше:

– розроблено теоретико-методологічну архітектоніку дослідження процесів становлення фінансового механізму регулювання земельних відносин, базисом якої виступає комплекс фундаментальних та функціональних принципів (рентних оцінок, інклюзивності, еквівалентного розподілу земельної ренти, розширеного відтворення земельно-ресурсного потенціалу, соціальної та екологічної відповідальності, просторово-часового континууму), що визначають набір підходів дослідження (відтворювальний, синергетичний, секторальний, територіальний, когнітивний), котрі, у свою чергу, реалізуються через застосування комплексу загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання (аксіоматичний, абстрактно-логічний, системного та інституційного аналізу, економіко-статистичний, регресійне та когнітивне моделювання, інституційне проєктування);

– сформовано інституційно-методологічну платформу трансформації системи земельного оподаткування, яка передбачає реалізацію комплексу трансформаційно-стабілізуючих заходів (застосування підвищувальних коефіцієнтів при оподаткуванні невикористовуваних земель; оподаткування зниження якісних характеристик земель; додаткове оподаткування монопольного використання земель; оподаткування доходів від земельних трансакцій; формування у місцевих бюджетах спеціальних фондів охорони земель), спрямованих на усунення інституційних пасток (інституційна невизначеність плати за землю як складової оподаткування власності; недостатня диференціація ставок земельного податку та орендної плати; перегини у пільговому оподаткуванні земель; недостатній вплив оподаткування на земельні трансакції; недосконаліть інструментарію індексації ставок земельного податку; хронічний характер проблем обліково-інвентаризаційного забезпечення землекористування) та інституційних розривів (низький рівень стимулюючого впливу земельного оподаткування на процеси охорони та захисту земель; дискретний податковий тиск на використання окремих категорій земель; штучне звуження бази стягнення плати за землю; скорочення реального обсягу надходжень плати за землю до місцевих бюджетів; нецільове використання акумульованих у місцевих бюджетах земельних платежів);

– розроблено методологічний підхід до проведення порівняльної комплексної оцінки ефективності функціонування фінансового механізму регулювання земельних відносин у розрізі адміністративних областей України, яка базується на розрахунку інтегрального індексу на основі індивідуальних індексів за трьома групами критеріїв (фіскальна ефективність регулювання землеволодінь та землекористувань; бюджетна ефективність регулювання використання публічних земельних активів; цінова ефективність регулювання ринку сільськогосподарських земель), що дало можливість згрупувати адміністративні області за низьким, середнім та високим рівнем ефективності фінансового регулювання земельних відносин;

удосконалено:

– сутнісно-змістовну характеристику земельних відносин, яка, на відміну від загальноприйнятої, передбачає розгляд земельних відносин як інституційно-системної архітектоніки взаємозв'язків, взаємодій, взаємовпливів та трансакцій між органами публічної влади, суб'єктами підприємницької діяльності та домогосподарствами щодо володіння, користування та розпоряджання земельними ресурсами, становлення системи землеустрою, моніторингу земель, земельного кадастру, формування, розподілу та перерозподілу фінансових фондів на основі акумуляції плати за землю та коштів від продажу земель, застосування інструментів економічного стимулювання відтворення, охорони та захисту земельно-ресурсного потенціалу, комерціалізації екосистемних послуг, які продукуються різними категоріями земель;

– категоріально-термінологічний апарат, зокрема визначення поняття «фінансовий механізм регулювання земельних відносин», яке, на відміну від загальноприйнятого, трактує фінансовий механізм регулювання земельних відносин як сукупність форм, методів, інструментів та важелів оціночного, бюджетно-податкового, грошово-кредитного, цінового, відшкодувального, компенсаційного та майнового спрямування, які забезпечують проведення нормативної та експертної грошової оцінки земель, ідентифікацію бази справляння плати за землю, здійснення операцій купівлі-продажу земель та фіскальне регулювання земельних трансакцій, реалізацію іпотечно-заставних операцій, формування фінансових фондів відтворення, охорони та захисту земель, застосування прийомів економічного стимулювання раціонального землекористування;

– методичний підхід до параметризації взаємозв'язку між адмініструванням плати за землю та бюджетним потенціалом соціально-економічного піднесення територіальних громад, який, на відміну від традиційних підходів, передбачає розрахунок узагальнюючого індексу дієвості впливу надходжень плати за землю на фінансову самодостатність територіальних громад базового рівня на основі індивідуальних індексів (індивідуального індексу показника частки плати за землю у податкових надходженнях до бюджетів міських територіальних громад; індивідуального індексу показника частки плати за землю у податкових надходженнях до бюджетів селищних територіальних громад; індивідуального

індексу показника частки плати за землю у податкових надходженнях до бюджетів сільських територіальних громад);

– компенсаційний механізм екологічного реінжинірингу порушених земель, який, на відміну від існуючого, передбачає здійснення реінжинірингових заходів у державному, комунальному, корпоративному секторах та в секторі домашніх господарств на основі диференціації джерел (корпоративні, публічні та глобальні фінанси, фінанси домогосподарств), методів (програмування, інвестування, страхування, сек'юритизація, стимулювання, фондування) та інструментів (податкові, кредитні та митні пільги, субвенції та дотації, компенсації, відшкодування, страхові внески, ціни та тарифи, зелені облігації, краудфандинг) фінансування;

– фіскально-кредитний механізм економічного стимулювання розширення площі лісових земель, який, на відміну від існуючого, передбачає застосування інструментів податкового, бюджетного, кредитного, майнового та інституційно-дорадчого стимулювання переведення самозаліснених угідь у категорію лісових земель, лісовідновлення на місці суцільних та вибіркових рубок, природооблаштування самозаліснених земель, заліснення малопродуктивних сільськогосподарських угідь та неугідь та інших видів лісорозведення з диференціацією на загальнонаціональному рівні та на рівні територіальної громади базового рівня;

набули подальшого розвитку:

– інструментально-методологічне забезпечення фінансового механізму регулювання земельних відносин в Україні, яке ґрунтується на специфікації інституційно-фінансових передумов (система моніторингу земель, землеустрою, земельного кадастру; форми власності на земельні активи; ринок земель, іпотечно-заставні відносини; нормативна та експертна грошова оцінка земель), що детермінують інституціоналізацію методів, інструментів та важелів (оподаткування; ціноутворення; бюджетне та внутрішньо-корпоративне фінансування; стимулювання; відшкодування та санкції) фінансового впливу на землевласників та землекористувачів, а також на земельні трансакції;

– обґрунтування пріоритетів імплементації у вітчизняну практику формування фінансового механізму регулювання земельних відносин окремих складових комплексної системи відшкодування втрат власникам землі, яка функціонує в США, зокрема Програм збереження земель, Програм страхування сільськогосподарських культур, Програм компенсації для власників лісових угідь, формування Фондів ліквідації наслідків природних катастроф, застосування компенсацій за вилучення земель, які передбачають диверсифікацію джерел фінансування заходів з відтворення, відновлення та охорони земель на основі коштів публічних бюджетів, страхових фондів, екологічних фондів та організацій, коштів, акумульованих на основі продажу спеціальних облігацій та реалізації угод публічно-приватного партнерства;

– оцінювання еколого-економічної ефективності функціонування фінансового механізму регулювання земельних відносин, яке передбачає встановлення тісноти зв'язку між результуючим показником (сумою капітальних інвестицій на захист і реабілітацію ґрунту, поверхневих та підземних вод) та окремими предикторами (надходження земельного податку до місцевих бюджетів; надходження орендної плати до місцевих бюджетів; питома вага земельного податку у надходженнях плати за землю до місцевих бюджетів;

– методичний інструментарій виявлення асиметрії в надходженнях плати за землю до бюджетів місцевого самоврядування в розрізі адміністративних областей України, який передбачає розрахунок узагальнюючого індексу міжмуніципальної збалансованості надходжень плати за землю до бюджетів територіальних громад базового рівня на основі індивідуальних індексів (індивідуального індексу показника частки міських територіальних громад у сукупних надходженнях плати за землю до публічних бюджетів України; індивідуального індексу показника частки селищних територіальних громад у сукупних надходженнях плати за землю до публічних бюджетів України; індивідуального індексу показника частки сільських територіальних громад у сукупних надходженнях плати за землю до публічних бюджетів України);

– теоретична аргументація формування місцевих бюджетних цільових фондів відтворення, охорони та захисту лісових земель, які були порушені внаслідок воєнних дій

та еколого-деструктивної діяльності природокористувачів, на основі акумуляції 50 % податку на лісові землі та рентної плати за користування надрами для видобутку бурштину.

7. Практичне значення одержаних результатів дослідження та їх впровадження. Розроблений у дисертації методичний інструментарій виявлення асиметрії в надходженнях плати за землю до бюджетів місцевого самоврядування в розрізі адміністративних областей України, який передбачає розрахунок узагальнюючого індексу міжмуніципальної збалансованості надходжень плати за землю до бюджетів сільських, селищних та міських територіальних громад, інкорпоровано у науково-дослідну діяльність Інституту агроекології і природокористування НААН, зокрема в межах виконання наукової теми «Еколого-економічний механізм розвитку управління сільськими територіями в умовах децентралізації» (номер державної реєстрації 0222U004961) (довідка № 136 від 12.03.2026 р.). У діяльності функціональних підрозділів виконкому Корюківської міської ради використовується розроблений у дисертації методологічний підхід до проведення порівняльної комплексної оцінки ефективності функціонування фінансового механізму регулювання земельних відносин (довідка № 320/04-03 від 13.02.2026 р.). Результати дисертації, які стосуються обґрунтування пріоритетів імплементації у вітчизняну практику формування фінансового механізму регулювання земельних відносин окремих складових комплексної системи відшкодування втрат власникам землі, яка функціонує в США, використано в діяльності Держекоінспекції України при прийнятті управлінських рішень та наданні рекомендацій при розробленні розпорядчих та методичних документів (довідка № 982/2.1/7-26 від 13.03.2026 р.). У діяльності Асоціації фахівців землеустрою України при підготовці проєктів нормативно-правових актів та методичних рекомендацій використовуються результати дисертаційного дослідження, що стосуються трансформації механізму економічного стимулювання розширення площі лісових земель (довідка № 19 від 18.03.2026 р.). Управлінням екології та природних ресурсів Волинської обласної державної адміністрації використовується методичний підхід, який передбачає встановлення тісноти зв’язку між сумою капітальних інвестицій на захист і реабілітацію ґрунту, поверхневих та підземних вод та групою найбільш детермінуючих факторів (довідка № 501/1.15/2-26 від 17.03.2026 р.).

8. Обізнаність здобувача з результатами наукових досліджень інших вчених за обраною тематикою. Здобувачем у процесі написання дисертації опрацьовано 260 джерел літератури інших вчених, а саме Н. Андрєєвої, І. Бистрякова, В. Будзяка, О. Веклич, П. Гайдуцького, В. Голяна, Л. Гунько, А. Даниленка, Б. Данилишина, М. Дем’яненка, Д. Добряка, С. Дорогунцова, Й. Дороша, О. Дорош, О. Дребот, Р. Дубаса, Т. Євсюкова, В. Жука, В. Заяця, Ш. Ібатулліна, А. Карпука, С. Кваші, І. Ковальчука, О. Краснолуцького, Л. Купінець, І. Купріянчик, О. Лабенка, І. Лицура, Ю. Лупенка, М. Маліка, А. Мартина, М. Мартинюка, Ю. Марчука, Н. Мединської, Л. Новаковського, І. Новаковської, І. Опенька, А. Полтавця, А. Попова, П. Саблука, О. Сакаль, М. Ступеня, Р. Ступеня, А. Сундука, Р. Тихенка, В. Ткачука, А. Третяка, В. Третяк, Л. Тулуша, М. Федорова, О. Фурдичка, М. Хвесика, О. Ходаківської, О. Чумаченка, Г. Шария, О. Шевченка, М. Шершуна та інших.

За обраною тематикою О. М. Цвях має достатню обізнаність з результатами наукових досліджень вітчизняних та іноземних вчених.

9. Повнота викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях. Основні результати дисертації опубліковано у 45 наукових працях, з яких 9 колективних монографій, 10 статей у наукових періодичних виданнях, проіндексованих у міжнародних наукометричних базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, колективна монографія, проіндексована у міжнародній наукометричній базі даних Scopus, 4 матеріали наукових конференцій, проіндексовані у міжнародній наукометричній базі даних Scopus, 12 статей у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України з галузі науки, з якої підготовлено дисертацію, 9 тез наукових доповідей.

Колективні монографії

1. Опенько І. А., Тихенко Р. В., Шевченко О. В., **Цвях О. М.**, Тихенко О. В., Степчук Я. А. Теоретико-методологічні засади формування сталого розвитку сільської місцевості в Україні. Том 1. Київ, 2022. 524 с. *(Здобувачем виявлено роль земельних ресурсів у забезпеченні сталого розвитку сільської місцевості)*.

2. Опенько І. А., Тихенко Р. В., Шевченко О. В., **Цвях О. М.**, Тихенко О. В., Степчук Я. А. Теоретико-методологічні засади формування сталого розвитку сільської місцевості в Україні. Том 2. Київ, 2022. 512 с. *(Здобувачем розкрито вплив раціоналізації землекористування на темпи соціально-економічного піднесення села)*.

3. Опенько І. А., Тихенко Р. В., Шевченко О. В., **Цвях О. М.**, Жук О. П., Степчук Я. А. Економічний аналіз використання лісових землекористувань в Україні в умовах децентралізаційних змін. Том 1. Наукове видання. Київ, 2022. 566 с. *(Здобувачем виявлено вплив поглиблення децентралізації на трансформацію лісових землекористувань)*.

4. Опенько І. А., Тихенко Р. В., Шевченко О. В., **Цвях О. М.**, Жук О. П., Степчук Я. А. Економічний аналіз використання лісових землекористувань в Україні в умовах децентралізаційних змін. Том 2. Наукове видання. Київ, 2022. 544 с. *(Здобувачем проаналізовано основні тенденції відтворення лісів)*.

5. Kovalchuk I., Openko I., Tykhenko R., Shevchenko O., **Tsvyakh O.**, Tykhenko O., Stepchuk Ya. Strategy of balanced development of nature use in territorial communities. Volume 1. Kyiv, 2023. 558 p. *(Здобувачем розроблено стратегію збалансованого природокористування на рівні територіальних громад базового рівня)*.

6. Kovalchuk I., Openko I., Tykhenko R., Shevchenko O., **Tsvyakh O.**, Tykhenko O., Stepchuk Ya. Strategy of balanced development of nature use in territorial communities. Volume 2. Kyiv, 2023. 552 p. *(Здобувачем розкрито сутність збалансованого природокористування)*.

7. Openko I., Tykhenko R., Shevchenko O., **Tsvyakh O.**, Tykhenko O., Stepchuk Ya. Ecological and economic approaches to the rational use of land resources in territorial communities: monography. Volume 1. Kyiv, 2024. 494 p. *(Здобувачем ідентифіковано ключові характеристики земельних ресурсів)*.

8. Openko I., Tykhenko R., Shevchenko O., **Tsvyakh O.**, Tykhenko O., Stepchuk Ya. Ecological and economic approaches to the rational use of land resources in territorial communities: monography. Volume 2. Kyiv, 2024. 488 p. *(Здобувачем сформульовано еколого-економічні підходи до використання земельних ресурсів)*.

9. **Цвях О. М.**, Опенько І. А., Городнича А. В. Теоретико-методичні засади раціонального використання самосійних лісів в Україні: монографія. Київ, 2025. 478 с. *(Здобувачем проаналізовано динаміку площі самосійних лісів в регіонах України)*.

Статті у наукових періодичних виданнях,
проіндексованих у міжнародних наукометричних базах даних
Web of Science Core Collection та/або Scopus

10. Openko I. A., Shevchenko O. V., Tykhenko R. V., **Tsvyakh O. M.**, Stepchuk Ya. A. Economic analysis of deforestation impact on the yield of agricultural cultures in Ukraine. Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. 2019. Vol. 19. No 4. P. 233–237. *(Здобувачем сформовано методичні засади впливу вирубки лісів на рівень урожайності сільськогосподарських культур в Україні)*.

11. Openko I. A., Kostyuchenko Y. V., Tykhenko R. V., Shevchenko O. V., **Tsvyakh O. M.**, Ievsiukov T. O., Deineha M. A. Mathematical modelling of postindustrial land use value in the big cities in Ukraine. International Journal of Mathematical, Engineering and Management Sciences. 2020. Vol. 5. No 2. P. 260–271. *(Здобувачем розкрито сутнісні виміри вартості землекористування у великих містах України)*.

12. Openko I. A., Shevchenko O. V., Tykhenko R. V., **Tsvyakh O. M.**, Moroz Yu. O. Assessment of inequality to forest resources access in the context of sustainable rural development. Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. 2020. Vol. 20. No. 1. P. 405–410. *(Здобувачем розкрито теоретико-методичні засади визначення нерівності в доступі до лісових ресурсів у контексті соціально-економічного піднесення сільських територій)*.

13. Kryvoviaz Ye. V., Openko I. A., Tykhenko R. V., Shevchenko O. V., Tykhenko O. V., **Tsvyakh O. M.**, Chumachenko O. M. Recovery of losses for inappropriate use of land. Scientific. Papers. Series E. Land Reclamation, Earth Observation & Surveying, Environmental Engineering. 2020. Vol. IX. P. 175–182. *(Здобувачем обґрунтовано методичні засади відшкодування збитків за нецільове використання землі)*.

14. Tykhenko R., Tykhenko O., Openko I., Shevchenko O., Bavrovska N., Zhuk O., **Tsvyakh O.**, Stepchuk Ya. The assessment of impact ecological stability of territory on the organization of rational land use of agricultural enterprises. Scientific Papers Series Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development. 2021. Vol. 21. Issue 2/202. P. 685–692. *(Здобувачем проведено оцінку впливу рівня екологічної стабільності території на організацію раціонального землекористування)*.

15. Shevchenko O. V., Openko I. A., Tykhenko R. V., **Tsvyakh O. M.**, Zhuk O. P., Kryvoviaz Ye. V., Tykhenko O. V., Bavrovska N. M., Stepchuk Ya. A., Rokochinskiy A. M., Volk P. P. Assessment of economic losses caused by degradation processes of agricultural land use. Scientific Papers. Series E. Land Reclamation, Earth Observation & Surveying, Environmental Engineering. 2021. Vol. 10. P. 102–109. *(Здобувачем розкрито зміст економічних втрат, зумовлених деградацією сільськогосподарського землекористування)*.

16. Tykhenko O., Martyn A., Tykhenko R., Openko I., Shevchenko O., **Tsvyakh O.**, Rokochynskiy A., Volk P. Impact of Comparative Assessment of Soil Quality on Determining the Value of Agricultural Land (Ukraine). Ecological Engineering and Environmental Technology. 2024. Vol. 25. Issue 4. P. 252–261. *(Здобувачем виявлено вплив якості ґрунту на вартість сільськогосподарських угідь)*.

17. Martyn A., Shevchenko O., Openko I., Krasnolutsky O., Ievsiukov T., Tykhenko R., **Tsvyakh O.** Growing disparity in access to land as a result of agrarian reform in Ukraine. International Journal of Business and Globalisation. 2025. Vol. 39. No. 1. *(Здобувачем виявлено нерівність доступу до землі у результаті аграрної реформи)*.

18. Openko I., Tykhenko R., Kuzmych L., Tykhenko O., **Tsvyakh O.**, Rokochynskyi A., Volk P., Halecki W. Economic Modeling of Shelterbelt Land Use on Agricultural Production in Ukraine. Land. 2025. Vol. 14. 2236. *(Здобувачем проаналізовано основні тенденції використання захисних лісових смуг для потреб сільськогосподарського виробництва)*.

19. Openko I., Tykhenko R., **Tsvyakh O.**, Shevchenko O., Tykhenko O., Stepchuk Ya., Rokochinskiy A., Volk P., Shatkovskyi A., Kryvoviaz Ye., Chumachenko O. Mathematical models for estimating the economic impact of using forestry land in the European Union. International Journal of Green Economics. 2026. Vol. 20. No. 1. P. 1–13. *(Здобувачем розкрито теоретико-методологічні засади оцінки впливу використання лісових угідь у Європейському Союзі)*.

Колективна монографія,
проіндексована у міжнародній наукометричній базі даних Scopus

20. Openko I., Tykhenko R., Shevchenko O., **Tsvyakh O.**, Stepchuk Y. Mathematical modeling of economic losses caused by forest fire in Ukraine. Handbook of Research on Improving the Natural and Ecological Conditions of the Polesie Zone. 2023. P. 372–383. *(Здобувачем здійснено математичне моделювання економічних збитків, спричинених лісовими пожежами)*.

Матеріали наукових конференцій,
проіндексовані у міжнародній наукометричній базі даних Scopus

21. Openko I., Tykhenko R., Shevchenko O., **Tsvyakh O.**, Stepchuk Ya., Rokochinskiy A., Volk P. Mathematical modeling of economic losses caused by forest fire in Ukraine. 21st International Scientific Conference Engineering for Rural Development, Jelgava, Latvia, 25–27.05.2022. Jelgava, 2022. P. 22–27. *(Здобувачем розкрито сутність екологічних збитків від лісових пожеж)*.

22. Openko I., Tykhenko R., **Tsvyakh O.**, Shevchenko O., Stepchuk Ya., Rokochinskiy A., Volk P., Zhyla I., Chumachenko O., Kryvoviaz Ye., Horodnycha A. Improvement of the economic mechanism of rational use of forest resources using the method of discrete mathematics. Engineering for Rural Development, Jelgava, Latvia, 24–26.05.2023. Jelgava, 2023. P. 544–552.

(Здобувачем сформовано авторський концепт формування економічного механізму використання лісових ресурсів).

23. Openko I., Stepchuk Ya., Tykhenko R., **Tsvyakh O.**, Horodnycha A. Using GIS to identify self-seeding forests for sustainable resource management. International Conference of Young Professionals «GeoTerrace-2023», Lviv, Ukraine, 2–4 October 2023. Lviv, 2023. *(Здобувачем виявлено роль самосійних лісів для формування систем сталого управління лісовими ресурсами)*.

24. Openko I., Kozhemiako M., Tykhenko R., **Tsvyakh O.**, Tykhenko O., Shevchenko O., Podliegaev V., Kolhanova I., Kryvoviaz Ye. Geodetic monitoring and modelling of surface deformations along main gas pipeline route. Engineering for Rural Development, Jelgava, Latvia, 21–23.05.2025. Jelgava, 2025. P. 173–178. *(Здобувачем розкрито сутність геодезичного моніторингу)*.

Статті у наукових виданнях,
включених до Переліку наукових фахових видань України:

25. Gorodnucha A., **Tsvyakh O.** Legal regulation of the rational use of self-seeded forests on agricultural land as the basis of management. Агросвіт. 2024. № 4. С. 140–151. *(Здобувачем визначено зміст правового регулювання раціонального використання самосівних лісів на сільськогосподарських угіддях)*.

26. Цвях О. М. Сутнісний вимір земельних відносин в умовах поглиблення інституціональних трансформацій. Ефективна економіка. 2024. № 7.

27. Цвях О. М. Фінансові інструменти стимулювання розширення площі лісових земель в ЄС: можливість імплементації в українську практику. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 14. С. 77–82.

28. Цвях О. М. Вартісні характеристики сільськогосподарських земель в умовах глобальних викликів: досвід країн ЄС. Агросвіт. 2024. № 15. С. 44–49.

29. Цвях О. М. Методологічне забезпечення дослідження фінансового механізму регулювання земельних відносин з врахуванням викликів децентралізації та дерегуляції. Агросвіт. 2024. № 23. С. 107–115.

30. Цвях О. М. Фінансовий механізм регулювання земельних відносин: сутнісна характеристика, теоретико-методологічне забезпечення та інвестиційний вимір. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 23. С. 81–87.

31. Цвях О. М. Фіскально-кредитний механізм економічного стимулювання облаштування самозаліснених земель, заліснення малопродуктивних угідь та неугідь: загальнонаціональний та місцевий рівень становлення. Інвестиції: практика та досвід. 2024. № 24. С. 125–132.

32. Цвях О. М. Формування компенсаційного механізму екологічного реінжинірингу порушених земель в умовах воєнного часу: інвестиційні аспекти. Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 11. С. 126–131.

33. Опенько І. А., **Цвях О. М.**, Подлєгаєв В. П. Економічна оцінка екосистемних функцій міських лісів Києва. Агросвіт. 2025. № 17. С. 48–56. *(Здобувачем виявлено прикметні риси екосистемних функцій міських лісів Києва)*.

34. Опенько І. А., **Цвях О. М.**, Подлєгаєв В. П. Економічна ефективність ведення лісового господарства у місті Києві. Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 18. С. 85–92. *(Здобувачем проаналізовано рівень економічної ефективності ведення лісового господарства у місті Києві)*.

35. **Цвях О. М.**, Негода Ю. В., Олійник Л. А. Оподаткування лісових земель як елемент фінансового механізму регулювання земельних відносин. Економіка та суспільство. 2026. Вип. 83. *(Здобувачем розкрито фундаментальні засади становлення системи оподаткування лісових земель)*.

36. **Цвях О. М.**, Негода Ю. В., Олійник Л. А., Лінніков О. Ю. Земельне оподаткування як вагомий чинник зміцнення фінансової самодостатності територіальних громад базового рівня. Інвестиції: практика та досвід. 2026. № 6. С. 115–126. *(Здобувачем розглянуто роль земельного оподаткування в системі зміцнення фінансової самодостатності територіальних громад базового рівня)*.

Тези наукових доповідей

37. Openko I., Stepchuk Ya., Tykhenko R., Shevchenko O., **Tsvyakh O.** Economic analysis of using the forest land to ensure rural development in Ukraine. Economic Science for Rural Development: International Conference. Jelgava, Latvia, 11–13 May 2022. Latvia, 2022. No. 56. P. 545–554. *(Здобувачем проаналізовано основні тенденції використання лісових земель в контексті пріоритетів розвитку сільських територій)*.

38. Цвях О. М. Плата за землю: зміст та фіскальний вимір. Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття: VIII Міжнародна наукова конференція, м. Біла Церква, 22 листопада 2024 року: тези доповіді. Вінниця, 2024. С. 31–33.

39. Цвях О. М. Економічне стимулювання розширення площі земель лісогосподарського призначення: проблемні моменти та пріоритети. Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації: VIII Міжнародна наукова конференція, м. Житомир, 29 листопада 2024 року: тези доповіді. Вінниця, 2024. С. 25–27.

40. Цвях О. М. Формування фіскально-кредитного інструментарію економічного стимулювання облаштування самозаліснених земель, заліснення малопродуктивних угідь та неугідь. Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності: III Міжнародна наукова конференція, м. Могилів-Подільський, 6 грудня 2024 року: тези доповіді. Вінниця, 2024. С. 28–30.

41. Цвях О. М. Інституційні засади формування фінансового механізму стимулювання раціоналізації землекористування. Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досліджень: VIII Міжнародна наукова конференція, м. Конотоп, 20 грудня 2024 року: тези доповіді. Вінниця, 2024. С. 96–98.

42. Цвях О. М. Екологічний реінжиніринг порушених земель в умовах воєнних викликів. Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття: IX Міжнародна наукова конференція, м. Миколаїв, 16 травня 2025 року: тези доповіді. Вінниця, 2025. С. 14–16.

43. Цвях О. М. Інституційно-фінансові засади формування компенсаційного механізму відшкодування втрат власникам земель в умовах воєнного часу. Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації: IX Міжнародна наукова конференція, м. Вінниця, 23 травня 2025 року: тези доповіді. Вінниця, 2025. С. 25–27.

44. Цвях О. М. Європейський досвід відшкодування втрат власникам земель: фінансово-економічні аспекти. Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності: IV Міжнародна наукова конференція, м. Київ, 30 травня 2025 року: тези доповіді. Вінниця, 2025. С. 61–63.

45. Цвях О. М. Інституційні засади становлення механізму економічного стимулювання облаштування самозаліснених земель, заліснення малопродуктивних угідь та неугідь. Стале ведення лісового господарства в умовах кліматичних змін: від досліджень до практики. З нагоди 100-річчя ВП НУБІП УКРАЇНИ «Боярська лісова дослідна станція»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Боярка, 23 жовтня 2025 року: тези доповіді. Боярка, 2025. С. 308–311.

10. Апробація результатів дослідження. Основні наукові та прикладні положення, а також результати дисертації апробовано на: VIII Міжнародній науковій конференції «Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття» (м. Біла Церква, 2024 р.); VIII Міжнародній науковій конференції «Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації» (м. Житомир, 2024 р.); III Міжнародній науковій конференції «Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності» (м. Могилів-Подільський, 2024 р.); VIII Міжнародній науковій конференції «Проблеми та перспективи реалізації та впровадження міждисциплінарних наукових досліджень» (м. Конотоп, 2024 р.); IX Міжнародній науковій конференції «Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття» (м. Миколаїв, 2025 р.); IX Міжнародній науковій конференції «Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації» (м. Вінниця, 2025 р.); IV Міжнародній науковій конференції «Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності» (м. Київ, 2025 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Стале ведення лісового господарства в умовах кліматичних змін: від досліджень

до практики. З нагоди 100-річчя ВП НУБІП УКРАЇНИ «Боярська лісова дослідна станція» (м. Боярка, 2025 р.).

11. Характеристика здобувача, його шлях у науці, ступінь наукової зрілості. Проведені наукові дослідження й опубліковані наукові праці характеризують О. М. Цвяха як сформованого вченого, кваліфікованого фахівця і цілеспрямованого та наполегливого дослідника актуальних проблем формування фінансового механізму регулювання земельних відносин. Здобувач володіє численними методами та прийомами теорії і методології наукових та науково-прикладних досліджень з економіки природокористування та охорони навколишнього природного середовища, має глибокі наукові знання, усесторонню обізнаність у сфері фінансово-економічного регулювання природокористування. Йому притаманне критичне та логічно-абстрактне мислення, вміння логічно та оперативно визначати наукові і прикладні завдання економічних досліджень та пропонувати сучасні і нестандартні методи їх вирішення, виділяти ключові та другорядні аспекти досліджуваної проблеми.

Цвях О. М. є сформованим, висококваліфікованим науковцем з глибоким теоретичним та практичним рівнем підготовки, високою усесторонньою ерудицією, що дозволяє віднести його до числа фахівців з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища».

Висновок. Виходячи з актуальності та своєчасності теми дисертації, наукової новизни і прикладного значення отриманих в результаті проведеного дослідження результатів для економіки природокористування та охорони навколишнього середовища, впровадження їх в управлінську та господарську практику, достатню повноту викладення матеріалів дисертації в опублікованих наукових працях, відповідність роботи нормативним вимогам Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, рекомендувати дисертацію Цвяха Олега Миколайович на тему: «Формування фінансового механізму регулювання земельних відносин: еколого-економічні засади та інституційне підґрунтя» до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук з наукової спеціальності 08.00.06 «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища».

Рецензенти:

Провідний науковий співробітник
Відокремленого підрозділу
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
«Боярська лісова дослідна станція»,
доктор економічних наук, професор **Василь ГОЛЯН**

Завідувач кафедри управління
земельними ресурсами
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук, професор **Ольга ДОРОШ**

Проректор з науково-педагогічної роботи
та міжнародної діяльності
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор економічних наук, доцент **Олександр ЛАБЕНКО**